

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse for selvstændige erhvervsdrivende m.fl. [af Ingomar Petersen m.fl.].

(Andre selvst. forslag nr. VI. Fremsat 9/10 75).

Formanden:

Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om en fælles arbejdsløshedskasse for alle [af Brusvang m. fl.].

(Andre selvst. forslag nr. XXV. Fremsat 31/10 75).

Forslagene sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Jeg er lidt forbavset over det radikale forslag, men lad det ligge. Jeg skal indlede med at sige, at regeringen er enig i, at udviklingen især i de senere år har vist, at der er behov for gennemførelse af en forsikringsordning for selvstændige erhvervsdrivende. Det gav jeg, som man vil vide, klart udtryk for i foråret, da vi behandlede arbejdsløshedsloven.

De betydelige strukturændringer, vi gennem en årrække har oplevet i erhvervslivet, har medført, at adskillige mindre erhvervsdrivende har måttet opgive deres virksomhed — det gælder ikke mindst inden for handel, håndværk og landbrug — og denne udvikling vil formentlig fortsætte i de kommende år. Muligheden for beskæftigelse i et andet erhverv vil især naturligvis i den nuværende beskæftigelsessituation være særlig vanskelig. Vi står altså over for et problem, der må finde sin løsning, og som regeringen for længst har erklæret at ville være med til at løse.

Det var på denne baggrund, jeg i foråret under forhandlingerne om ændringerne i arbejdsløshedsloven gav folketingets arbejdsmarkedsudvalg tilsagn om at gennemføre et udvalgsarbejde, hvor problemerne inden for arbejdsløshedsforsikringen kunne blive undersøgt.

Dette udvalg er nu nedsat og har i overensstemmelse med de ønsker, som flere partier fremsatte i arbejdsmarkedsudvalget, fået til opgave forlods at behandle bl. a.

spørgsmålet om indførelse af en arbejdsløshedsforsikring for selvstændige erhvervsdrivende med henblik på fremsættelse af lovforslag i denne samling.

Jeg går da ud fra, at forslagsstillerne er enige med mig i, at vi bør se resultatet af dette udvalgsarbejde, før der tages stilling til udformningen af et lovforslag. Det var et kompromis, der blev indgået mellem det radikale venstre, kristeligt folkeparti og socialdemokratiet, som gav dette resultat, og som sagt er arbejdet sat i gang.

Ud over en ordning for de selvstændige erhvervsdrivende nævner forslaget, der bør gives forsikringsmulighed til andre, for hvem der ikke i øjeblikket eksisterer nogen statsanerkendt arbejdsløshedskasse. Her vil jeg gerne sige, at jeg er opmærksom på, at vanskelighederne ved at opnå anden beskæftigelse i forbindelse med afskedigelse har betydet, at der er opstået et øget behov for forsikringsmulighed for grupper, som ikke tidligere har næret noget særligt ønske om at blive omfattet af en arbejdsløshedsforsikring. Det kan man også tydeligt se af, at der i de senere år er oprettet statsanerkendte arbejdsløhedskasser for grupper, der ikke tidligere har følt behov for en sådan arbejdsløshedsforsikring. Lad mig nævne akademikernes: magistrernes, ingeniørernes, Jurist- & Økonomforbundets arbejdsløhedskasser som eksempler.

Da jeg især i den nuværende beskæftigelsessituation finder det af meget stor betydning, at alle, der ønsker det, har en forsikringsmulighed, har jeg bedt udvalget om også at se på dette problem. Det er mit håb, at et forslag, der giver mulighed for gennemførelse af en forsikringsordning for selvstændige erhvervsdrivende og eventuelt for andre, som ikke i øjeblikket har adgang til forsikring, vil kunne forelægges folketinget i denne samling.

Af bemærkningerne til det forslag til folketingsbeslutning om en fælles arbejdsløshedskasse for alle, som centrum-demokraterne har fremsat, fremgår, at forslagsstillerne i det væsentlige er enige i det radikale venstres forslag, men at man finder, at det ville være rigtigst, om der blev gennemført en generel ordning med en fælles arbejdsløshedskasse for alle.

Som jeg allerede har nævnt, er jeg enig

[Arbejdsministeren.]

med forslagsstillerne i, at der bør sikres lov-hjemmel for gennemførelse af en forsikrings-ordning for grupper, for hvem der ikke i øjeblikket eksisterer nogen mulighed for forsikring, men af de bemærkninger, jeg lige har fremført, følger også, at det er min opfattelse, at det allerede eksisterende system bør udbygges på en sådan måde, at ordningen kan komme til at omfatte alle, der ønsker en forsikringsadgang.

En udvidet arbejdsløshedsforsikring bør efter regeringens mening udformes inden for de eksisterende forsikringsordninger, der jo som hovedregel er fagligt afgrænsede arbejdsløsheds-kasser oprettet af de enkelte forbund for at sikre deres medlemmer, for at sikre lønmodtagerne under arbejdsløshed. Da centrum-demokraternes forslag om en fælles arbejdsløsheds-kasse for alle bygger på helt andre principper, kan jeg ikke medvirke til at gennemføre dette forslag, men lad mig til slut sige, at det er min opfattelse, at en gennemførelse af det, vi har erklæret os villige til, altså en forsikringsordning for de selvstændige, som vi altså har givet til-sagn om at støtte, formentlig vil løse de allervæsentligste problemer, der ligger på dette felt.

Inge Fischer Møller (S):

I forlængelse af arbejdsministerens be-mærkninger om det radikale forslag til fol-кетинgsbeslutning om oprettelse af en stats-anerkendt arbejdsløsheds-kasse for selv-stændige erhvervsdrivende m. fl., kan jeg på socialdemokratiets vegne erklære enighed i, at der sikkert er et stort behov for, at også selvstændige kan blive tilsluttet en arbejds-løshedsforsikringsordning, således at de kan blive dækket ind for økonomisk tab som en følge af bevislig arbejdsløshed.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at spørgsmå-let tidligere har været drøftet i folketingets arbejdsmarkedsudvalg. Det skete nemlig allerede i maj i år samtidig med, at vi arbej-dede med ændringer i arbejdsløshedsforsik-ringsloven. I forbindelse med dette arbejde afgav vi en betænkning, hvor socialdemo-kratiet, det radikale venstre og kristeligt fokeparti fik nedfældet nogle bemærkninger om, at bl. a. spørgsmålet om arbejdsløsheds-understøttelse til visse selvstændige skulle tages op til nærmere overvejelse.

Arbejdsministeren har som nævnt nedsat et særligt udvalg, der i denne samling skal fremkomme med et forslag, og jeg vil derfor foreslå, at vi afventer dette forslag, før der tages endelig stilling til, hvordan et eventu-elt forslag på dette område kan komme til at se ud.

At de radikale er lidt tidligt ude, gør ikke, at de nævnte problemer er mindre. Vi må desværre nok erkende, at strukturændringer har medført, at mange mindre, selvstændige, måske specielt inden for handel, håndværk og landbrug, har måttet opgive deres virk-somhed, og da vi må påregne, at denne ud-vikling vil fortsætte i de kommende år, er det rimeligt, at vi søger at afhjælpe også denne gruppes økonomiske problemer, der opstår som en følge af bevislig arbejdsløs-hed.

Da vi som nævnt bør afvente resultatet af udvalget, som arbejdsministeren har nedsat, vil jeg på nuværende tidspunkt afholde mig fra at sige noget nærmere om, hvordan de eventuelle regler i detaljer bør se ud. Hvilke principper den foreslåede ordning vil kunne komme til at fungere under, bør vi søge nærmere afklaret under udvalgsarbejdet.

Vedrørende centrum-demokraternes for-slag om oprettelse af én arbejdsløsheds-kasse for alle skal jeg kort præcisere, at det kan socialdemokratiet ikke gå ind for, bl. a. fordi dette forslag bygger på nogle helt nye principper, som vi ikke ønsker indført.

Det skal til slut understreges, at socialde-mokratiet er enig i tanken om, at ingen, hel-ler ikke selvstændige, må blive slået ud økonomisk som følge af arbejdsløshed. Vi vil derfor medvirke positivt under udvalgsar-bejdet, så vi kan prøve at nå frem til et for-slag, der tilfredsstiller de rimelige aktuelle krav.

Johan Philipsen (V):

Hvis min hukommelse ikke svigter mig, har statsministeren i åbningstalen gentaget det løfte, som arbejdsministeren gav i maj måned, og det er selvfølgelig da tilladt, at de radikale minder statsministeren om de løfter, han afgiver. I øvrigt er vi jo enige med de radikale i, at der er et problem, fremtvunget af hurtig strukturudvikling og fremtvunget af den nuværende økonomiske situation, og vi deltager da gerne i en yderli-gere opfordring til arbejdsministeren.

[Johan Philipsen.]

Man kan vel i grunden på forhånd have en vis skepsis over for, hvor mange der i grunden vil forsikre sig. Der er formodentlig mange, der gerne vil have, når de kommer i klemme, men situationen er jo den, at de ændrede vilkår her i livet ofte kommer bag på mange, også bag på os selv. Det synspunkt kan begrundes med, at vi jo har nogle arbejdsløshedskasser, som ikke har søgt statsanerkendelse, formodentlig fordi de derved kunne holde nogle lavere bidrag — en handling, som de formodentlig ofte fortryder i øjeblikket.

Må jeg et øjeblik vende mig imod centrum-demokraternes forslag om en fælles arbejdsløshedskasse for alle og sige, at vi jo i Vesteuropa har mange måder at ordne den sag på, fælles for dem alle er, at de har fordele og skavanker, og den gældende danske lovgivning er efter min mening heller ikke uden skavanker. Vi er i venstre principielt enige med centrum-demokraterne, og vi har i øvrigt i vort debatoplæg, som ikke er vedtaget og heller ikke diskuteret, fremsat nogle tanker, der er en væsentlig tilføjelse til centrum-demokraternes, hvor vi af hensyn til de vanskeligheder, vi har med fastsættelsen af højden for understøttelsen, peger på en mulighed, hvorefter man af en fælles kasse dækker et vist maksimalt beløb og så i øvrigt har en række fællesfaglige kasser, der på forsikringsmæssig basis ordner resten.

Jeg skal kun føje til, at vi lever jo under den konflikt, som stadig er til stede, en konflikt imellem en rimelig opretholdelse af sædvanlig levestandard for dem, der har de høje indtægter, og den langsomme virkning, som det utvivlsomt har, at når arbejdsløshedsunderstøttelsen har en vis højde, så har den en vis tendens til at afskaffe al det arbejde, som ikke kan bære en løn, der svarer til arbejdsløshedsunderstøttelsens satser.

Om administrationsforholdene vil jeg gerne sige, at vi ved jo, at ændringer i organisationsstruktur giver udgifter, og de giver ofte betydelige overgangsvanskeligheder. Venstre er altså ikke i øjeblikket parat til at sige ja til centrum-demokraterne og tage dette skridt her og nu. Men vi er parat til, også meget venligt, i udvalget at drøfte hele den problemkreds, som forslaget er en del af.

Jeg skal til sidst sige som min personlige mening, at vi utvivlsomt har for mange kasser i Danmark, og jeg så da gerne et arbejde indledt, der kunne reducere kassernes antal. Hvis jeg ikke er helt forkert informeret, så har vi et antal kasser, der bevæger sig i midten af halvtredserne, og det er efter min mening et alt, alt for højt antal. Vi får for mange og for små enheder og for megen administration på den måde.

Men vi er altså parat til at diskutere spørgsmålet i udvalget.

Bach (FP):

I fremskridtspartiet er vi taknemlige for, at en af vore mærkesager, nemlig fælles arbejdsløshedskasse for alle, som må være en retfærdighedshandling over for selvstændige erhvervsdrivende og i særdeleshed over for mindre erhvervsdrivende, bliver taget op af det radikale venstre med forslag nr. VI og af centrum-demokraterne med forslag nr. XXV. Vi kan tilslutte os, at det bliver pålagt regeringen at fremsætte forslag om en fælles arbejdsløshedskasse for alle, og vi vil med hele vor viden om dette store problem fremkomme med vore betragtninger i udvalgsarbejdet.

Ninn-Hansen (KF):

Det radikale venstre har i bemærkningerne til sit forslag loyalt gengivet, hvad jeg skrev i betænkningen den 23. maj, hvor jeg skrev, at de selvstændige erhvervsdrivendes ret til medlemskab må sikres, og at det må indgå i overvejelserne at gennemføre en arbejdsløshedsforsikring, der omfatter alle.

Dermed er vores standpunkt også angivet. Vi kan altså tilslutte os det radikale forslag, men vi tilslutter os det som en vej til at gennemføre en arbejdsløshedskasse gældende for andre.

Der har måske været nogle bemærkninger over for forslagsstillerne af lidt sarkastisk indhold, fordi der blev fremsat et forslag, som også vi andre er interesserede i. Det vil jeg bestemt hverken bebrejde det radikale venstre eller centrum-demokraterne. Dette med, hvilket parti der fremsætter forslaget, er jo fuldstændig ligegyldigt, bare vi får de rigtige ting igennem. Jeg synes, der er meget, der lysner på denne dag i forbindelse med disse forslag. Der er her nogle synspunkter, som det ser ud til at der kan

[Ninn-Hansen.]

blive et flertal for. Nogle vil sige — det vil jeg i hvert fald gerne — nogle borgerlige synspunkter, som vi kan arbejde for. Der er måske nogle, der synes, at samarbejdsmulighederne her er gravet lidt langt ned, og vi kan jo heller ikke komme uden om, at septemberforliget har bevirket, at det undertiden kan være lidt vanskeligt at grave ned til dem, men derfor skal man jo ikke opgive muligheden.

Nogle vil måske sige, ja men I går altså rundt som hunde og snuser til det kødben, der ligger et stykke nede i jorden. Jeg har såmænd ikke så meget imod den sammenligning. Jeg kan i hvert fald love, at vi i arbejdsmarkedsudvalget vil yde vort bidrag i denne sag, i den forrige sag. vi behandlede, og i hele spørgsmålet om organisationsfriheden, idet vi vil prøve på at samle det flertal, som vi tror der er for at gennemføre synspunkter, der mere passer til en borgerlig indstilling vedrørende disse spørgsmål. Det er det, vi i udvalget vil arbejde med under hr. Aukens udmærkede ledelse. Så kan der måske komme en dag, hvor man kan sige til hinanden: nu lysner det, brødre. Det tror jeg i hvert fald. Måske er det vest, der er retningen, men det gør jo heller ikke noget.

Gert Petersen (SF):

Jeg vil først sige om centrum-demokraternes forslag om overgang til en fælles arbejdsløshedskasse for alle, at det forslag vil socialistisk folkeparti med bestemthed afvise, det kan vi ikke medvirke til af flere grunde.

For det første mener vi, at der er et naturligt samhörighedsforhold mellem fagbevægelsen — altså mellem fagforeninger og fagforbund — og arbejdsløshedskasserne. Hvis man gennemførte et forslag i stil med det, centrum-demokraterne her har fremsat, ja, så ville man for så vidt være konsekvent, det skal jeg indrømme. Tidligere tog man anvisningen fra fagforeningerne, og nu vil man også tage kasserne fra dem. Jeg vil advare meget mod en sådan konsekvens. Jeg er helt overbevist om, at man langt snarere skulle tage den anden beslutning om at overføre anvisningen til det offentlige op til revision. Det håber jeg også vil ske inden for de kommende år.

Bortset fra disse mere politiske indven-

dinge, jeg er kommet med, vil jeg også komme med en teknisk indvending imod forslaget. Det vil da nødvendigvis føre til et enormt bureaukrati, det er et vældigt bureaukrati, man her forestiller sig oprettet, og man kan da ikke få den individuelle, den menneskelige behandling af problemerne, som man trods alt i en række tilfælde er i stand til at præstere i dag. Det undrer mig lidt, at et af de erklærede antibureaukratiske partier her i tinget heroppefra har givet udtryk for, at de kan støtte et så bureaukratisk forslag.

Hvad angår det forslag, som det radikale venstre har fremsat, så har vi drøftet det inden for socialistisk folkeparti, og vi synes, at det rører ved nogle helt reelle problemer. Det er et helt reelt problem for mange små selvstændige erhvervsdrivende, det kan være små butiksindehavere, som arbejder 10-12 timer i døgnet, det kan være taxivognmænd, og der er mange andre kategorier, som virkelig kommer i klemme i den nuværende situation. Hvad den første kategori, butiksindehavere, angår, ja, så er det helt åbenbart, at supermarkeder og store butikskæder osv. klemmer de små butiksindehavere. Det kan ikke anses for rimeligt, at de er uden mulighed for at forsikre sig på linje med lønmodtagerne. Vi har altså en vis sympati for forslaget, vi vil godt være med til at drøfte det i udvalget.

Vi har også nogle betænkeligheder. Forholdet er jo det, hvis man gennemførte forslaget som det foreligger her, at for at en arbejder, en lønmodtager skal kunne hæve understøttelse i den arbejdsløshedskasse, han er medlem af, så må han møde op med en fyreseddel, som viser, at han er blevet sat på gaden af en arbejdsgiver. Jeg ved ikke rigtig, hvilken mekanisme man fra forslagsstillernes side tænker sig i dette forslag. Hvordan beviser man, at det ikke bare er, fordi man ikke rigtig gider længere, at man lukker butikken, hvorved man opnår den arbejdsløshedsunderstøttelse, der er tale om her? Der er i hvert fald nogle tekniske problemer, som det er værd at få gennemdrøftet. Men jeg vil godt understrege, at vi har sympati for forslaget.

Jeg vil godt tage et for os vigtigt forhold, men det er meget tænkeligt, at vi er enige om det — jeg må spørge forslagsstillerne, hvad de mener. Det er vores opfattel-

[Hert Petersen.]

se, at hvis vi kan løse de tekniske problemer, så skulle det være muligt for selvstændige erhvervsdrivende at forsikre sig i en sådan statsanerkendt arbejdsløhedskasse. Skal vi så sige, at de bliver arbejdsløse, at de må lukke deres virksomhed og altså nyder godt af medlemskabet i kassen, og derefter går over til at blive lønarbejdere. Det er vores opfattelse, at når de er blevet lønarbejdere og har fået et job i en eller anden virksomhed, så må de overflyttes til den statsanerkendte arbejdsløhedskasse, som omfatter det pågældende fag, så man da ikke bliver stående længere i den kasse, som vi her taler om. Det synes jeg nok er væsentligt. Ellers kunne det blive en indgang til realisering af det forslag, som centrumdemokraterne har fremsat, og det ville vi anse for en ulykke, om det skete.

Aksel Knudsen (KrF):

Dette forslag om en arbejdsløhedskasse for de erhvervsdrivende er en af kristeligt folkepartis store mærkesager, så vi kan ikke have ret meget imod principperne i det.

Vi erkender, at de erhvervsdrivende, der hele tiden har stræbt for at bevare deres virksomhed og selvstændighed, under de nuværende forhold kan være kommet i klemme, bl. a. fordi de ikke kan få arbejde, som det er bekendtgjort i bemærkningerne. Det er både økonomisk, men også menneskeligt hårdt, fordi de så vil være henvist til socialkontoret, hvilket kan være en tung vej at gå, når man ellers har klaret sine egne problemer. Når det offentlige i det sidste år har lagt tungere byrder på de erhvervsdrivende og de igennem deres skat har været med til at betale for andres understøttelse, så må det være en retfærdighedshandling, at de også får en mulighed for at melde sig ind i en arbejdsløhedskasse, så de er berettigede til understøttelse den dag, de står og har lukket deres virksomhed.

Men jeg må nok som arbejdsministeren sige, at vi i kristeligt folkeparti blev forbavset, da dette forslag kom fra de radikale. Som det her er påpeget i dag, og som det står i bemærkningerne, er der jo i foråret i det forlig, der blev indgået om arbejdsformidling og arbejdsløhedsforsikring — en mindretalserklæring fra socialdemokratiet, radikale og kristeligt folkeparti — givet til-

sagn fra arbejdsministeren om et udvalg. Det var en af betingelserne for, at kristeligt folkeparti gik med til dette forlig. På den baggrund havde det være mere fair, hvis de radikale havde henvendt sig til de andre to partier, socialdemokratiet og kristeligt folkeparti, om de 3 partier ikke sammen skulle fremsætte dette forslag for at få det hurtigt igennem.

Når der er nedsat et udvalg for at klare dette, som vi også hørte arbejdsministeren sagde nu, så er det kristeligt folkepartis mening, at vi nu må afvente dette udvalgs behandling af forslaget. Jeg vil bare på kristeligt folkepartis vegne opfordre arbejdsministeren til at henstille til udvalget at komme med et resultat inden for et rimeligt tidspunkt, for det haster, fordi de nuværende forhold giver mange problemer. Vi må være afventende, indtil vi ser forslaget fra udvalget.

(Kort bemærkning).

Glensgård (FP):

Nu ser man, at kristeligt folkeparti atter i dag går imod de små selvstændige erhvervsdrivende. Vi så det i går, da kristeligt folkeparti ikke ville hjælpe hyrevognserhvervet — kristeligt folkepartis venner. Nu er man kommet til i dag, at man siger: blot fordi de radikale har set i øjnene, at det forlig, der blev indgået i foråret, ikke var et godt forlig, så vil vi ikke bakke de radikale op. Nu må kristeligt folkeparti komme ud af busken og fortælle os, om de vil hjælpe, eller de ikke vil. Hvis det er således, at linjen fra i går med hyrevognserhvervet nu også skal følges op med arbejdsløhedskasserne, så er det rart, men så gå ud og fortæl det ude i befolkningen, så den ved, hvad kristeligt folkeparti står for.

Formanden:

Hr. Aksel Knudsen har ordet for en kort bemærkning, og så går vi over til talerrækken.

(Kort bemærkning).

Aksel Knudsen (KrF):

Jeg må lige gøre fremskridtspartiets repræsentant opmærksom på, at vi ikke har afvist forslaget, men vi har sagt, det må afvente udvalgets afgørelse.

Jørgen Jensen (DKP):

Hr. Ninn-Hansen sluttede af med: nu lysner det, brødre. Hvis det, man kan blive enige om, er at gennemføre disse to forslag eller noget af dem, så må vi sige, det er et spørgsmål, hvor lyset kommer fra, og hvad det skal oplyse. For mig er der ingen tvivl om, at de to forslags formål egentlig er at skabe grundlag for at fjerne A-kasserne fra fagbevægelsen.

Der er så mange tekniske og administrative problemer i de forslag, at de ikke kan gennemføres, og det tror forslagsstillerne sikkert ej heller. Man kunne stille spørgsmålet: hvor skal grænsen være? Det drejer sig jo ikke alene om den lille håndværker eller om dem, som fremskridtspartiet nu er kommet op at diskutere om med de kristelige. Det er også dem, som udnytter muligheden for selvstændigheden til at benytte spekulationsmulighederne i dette samfund. Hvor skal grænsen være, hvis man skal forsikres?

Nu har vi gennem måneder diskuteret forbedringer af vilkårene for de arbejdsløse, og hver gang der er rejst krav om fuld erstatning, rejst krav om, at tidsbegrænsningerne skulle væk, så har man sagt: ja men hvordan skal man så sikre tilknytningen til arbejdsmarkedet? Hvordan skal vi sikre, at det ikke udnyttes, så man ikke vil gå i arbejde? Hvorledes vil man kontrollere den gruppe, som selv kommer til at bestemme, hvornår de vil være ledige? For det er jo sandheden om de selvstændige, at de selv vil komme til at bestemme det.

Det er også en kendsgerning, at mens man har kunnet gribe ind over for lønmodtagernes økonomiske vilkår ved her i folketinget at gennemføre begrænsninger med hensyn til løn- og arbejdsvilkår for dem, ja, hvordan har vi så stillet krav til de selvstændige erhvervsdrivende? Vi har en arbejdsretslov, som dikterer, at lønmodtagerne, som er arbejdsløshedsforsikrede, skal være til rådighed for arbejdsmarkedet. Men har vi også en lov, som siger, at kapitalen og de selvstændige skal være til rådighed for det?

Der er altså en lang række spørgsmål, og vi kan ikke medvirke til disse forslag. Som jeg sagde indledningsvis, er det vor opfattelse, at de alene tjener det formål at sikre, at A-kasserne frigøres fra fagbevægelsen.

Kurt Hansen (VS):

De to forslag, som vi har til behandling her, kan VS ikke gå ind for. Der må vi sige fra.

Jeg er enig i de betragtninger, som hr. Jørgen Jensen var inde på, at gennemførelsen af noget sådant er med til at lægge grundlaget for at fjerne A-kasserne fra fagforeningerne.

Vi er da godt klar over, at der er mange af de små erhvervsdrivende, som har det svært, men hvorfor har de egentlig talt det? De er blevet ofre for deres egen filosofi. De er blevet ofre for det system, som de troede på, for det system, som de gik ind for. De er blevet ofre for det kapitalistiske system, og det er det, der er det grundlæggende i det. Vi kan ikke gå ind for, at man opretter en arbejdsløshedskasse på lige fod med det, der er gældende blandt arbejderklassen, blandt lønarbejderne.

Det, der er tale om, er jo netop, at finder 1.000 små erhvervsdrivende sammen eller 1.500, eller hvor mange det nu er — der skal være 1.000 til det — finder de sammen og vil lave en arbejdsløshedskasse, så er det naturligvis dem, der kan overskue, at de inden for et halvt eller et helt år går rabundus. Vi kan ikke gå ind for, at folk, der har levet i 20-30-40 år på at udbytte andres arbejdskraft og har levet godt af det, når geschæften er ved at gå rabundus, så kan komme og påberåbe sig de samme vilkår, som arbejderklassen har tilkæmpet sig igennem en lang, lang periode.

Når der er tale om, at vi andre skal op på arbejdsformidlingen eller søge arbejde i det hele taget, så skal vi stå med vores fyresedel i hånden. Hvem udsteder fyresedler til de private erhvervsdrivende? De bestemmer selv, hvornår geschæften skal lukke. Det har vi andre ingen indflydelse på. Der er manipulationsmuligheder, idet manden f. eks. kan omskrive det hele i konens navn og selv skrive sig arbejdsløs, mens hun kører det videre i et eller andet omfang. Det ville simpelt hen favorisere en bestemt samfundsgruppe i en sådan udstrækning, at vi under ingen omstændigheder kan være med til det.

De erhvervsdrivende er blevet ofre for deres egen filosofi, de er blevet ofre for det kapitalistiske system, og så må de hylde liberalismen i øvrigt.

Ingomar Petersen (RV):

Jeg kan ikke sige andet, end at det er med glæde, jeg går på talerstolen efter at have hørt de positive tilsagn om at få løst dette væsentlige problem fra størsteparten af folketingets partier. Så vidt jeg kan bedømme det, vil der med SF være 166 mandater for at få løst disse problemer. Jeg forstod på hr. Gert Petersen, at det var man også fra SF's side interesseret i.

Jeg vil gerne sige til hr. Gert Petersen: vi erkender, at der er nogle tekniske problemer, som vi nok kan få løst. De har fået løst dem i Sverige, dér har de klaret en sådan lovgivning. Jeg kan også sige til hr. Gert Petersen, at overgår man til at blive lønarbejder efter en periode, så vil det være ganske oplagt efter min mening, at så skal man også over i en anden kasse.

Dette forslag er ikke bragt frem fra det radikale venstres side — og det er heller ikke bragt frem, da vi drøftede det i sin tid i forbindelse med forliget imellem socialdemokratiet, kristeligt folkeparti og det radikale venstre — fordi man ønsker at ødelægge de eksisterende kasser; det er ikke meningen med det, at man ønsker at lægge en bombe under fagbevægelsen.

Da vi i sin tid lavede forliget, var vi jo et mindretal, der ønskede et sådant kommissionsarbejde sat i gang, og derfor har vi fra radikal side gerne villet have prøvet af, om der ikke var mere end et mindretal i dette folketing, som ønskede dette livsvigtige problem for de selvstændigt erhvervsdrivende og andre løst. Det er glædeligt, at vi i dag har fået så stor opbakning til disse tanker, at det mindretal, der i sin tid var, nu er blevet til et stort flertal i dette ting strækende sig fra venstre til højre.

Denne samfundsklasse har hidtil haft ringe gehør, disse små hjul i samfundsmaskineriet, som de selvstændigt erhvervsdrivende mange gange har været, men det er jo hjul, som vi ikke har kunnet undvære. Det er rart, at vi nu har muligheder for også at give denne oversete klasse af samfundsborgere en tålelig eksistens. Jeg er overbevist om, at ved en sådan lovgivning vil man kunne give den klasse af samfundsborgere ro i sindet og fri dem for spekulationer over, hvordan de fortsat skal kunne klare deres økonomiske forpligtelser i en tid, hvor al

handel jo er godt på vej til at blive til stor-drift.

Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren her til slut: hvornår forventer arbejdsministeren, at det udvalgsarbejde, som er iværksat for kort tid siden, kan afsluttes? Jeg tror, vi alle sammen er interesseret i — det store flertal i dette ting er interesseret i — at få denne sag bragt til afslutning så hurtigt som muligt. Der er behov for det, og det er en sag, der haster.

Med hensyn til centrum-demokraternes forslag om at lave sådan en arbejdsløshedskasse for alle, så ville dette forslag jo indebære, at alle arbejdsløshedskasser, vi har i dag, simpelt hen skulle ophæves. Og hvad med tjenestemændene og de offentligt ansatte i det spil? Det er noget, som det i hvert tilfælde ikke er realistisk at gennemføre på nuværende tidspunkt. Det er muligt, man engang ind i fremtiden — det er der ingen af os der ved i dag — når frem til en ordning, hvorefter samtlige borgere i dette land på en eller anden måde er forsikrede. Men som vi betragter det i dag, er arbejdsløshedsunderstøttelse en erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Centrum-demokraternes forslag rejser det spørgsmål, om man ikke engang i fremtiden mere skal betragte hele den problematik som et socialt problem. Det system, vi har i dag, skal man ikke lige rive i stykker og lave noget andet. Skal der engang laves noget andet, og vil samfundet engang kræve noget andet, så skal det meget nøje overvejes.

Tak for den gode tilslutning til forslaget.

Tønnesen (CD):

Jeg skal ved denne lejlighed som ved en tidligere lejlighed beklage, at vor ordfører ikke kan være til stede her i dag. Det er da klart, at det forslag, som partiet centrumdemokraterne fremlægger, det vil vi anbefale, men jeg skal nøjes med at henvise til bemærkningerne.

Vi opfatter det som en ajourføring af retfærdighedsbegrebet og mener i tilfælde af en velvillig udvalgsbehandling, at en mængde brudte skæbner vil få det, man kalder en hårdt tiltrængt håndsrækning.

Jeg ved ikke, om det er borgerligt eller socialistisk, eller hvad man ellers kan kalde det at være med til at sikre medborgere,

[Tønnesen.]

som har det svært. Mange vil jo vide, at de små håndværksdrivende landet over har en svær tid. Det er formentlig disse mennesker, der ligger med de laveste minimalindtægter, der overhovedet kan være tale om. Hvem der tjener meget, og hvem der tjener lidt, det kan ikke være væsentligt, men det er væsentligt, at man tager sig af de mennesker, som man ved for manges vedkommende er under den grænse, som skal til, for at man overhovedet kan eksistere.

Vi er naturligvis meget opmærksomme på det forslag, der er fremsat fra det radikale venstre, og det er vi simpelt hen af den årsag, at hvis man går uden for bygningen her og taler med folk og viser dem begge forslagene, så vil formentlig en masse mennesker sige: ja men det er jo egentlig ét og det samme. Vi er da godt klar over, at der ligger en væsentlig forskel, men det, det drejer sig om, er vel nok, at man sikrer, at der bliver rørt ved et problem, som er meget væsentligt for en stor part af den befolkning, som folkettingen har med at gøre.

Vi skal ikke her fordybe os i detaljerne, for naturligvis vil der være en masse detaljer. Naturligvis er det heller ikke sådan, at man fremsætter et forslag, og så tror man, at det går lige igennem; vi ved udmærket godt, at der er en masse aspekter i et forslag af denne karakter, hvad enten man drøfter det ene forslag eller man drøfter det andet forslag.

En ting vil jeg i hvert fald sige tak for. Jeg har bemærket at adskillige af ordførerne var positivt stemt. Jeg kunne godt se, at de navnlig var positivt stemt for det forslag, som kom fra det radikale venstres side. Vi så naturligvis helst, at det havde været sådan, at det var det forslag, der kom fra centrum-demokraternes side, men vi må opfatte det på den måde, at kan man ikke få det bedste, så må man tage det næstbedste. I hvert fald er her tale om to forslag, som af formanden blev foreslået behandlet under ét, som trænger til, at der virkelig bliver taget fat på dem, og vi føler os overbevist om efter den debat, der har været her, at i hvert fald folkettingen er besjælet af en tanke om med stort flertal at få rettet et forhold op, som forekommer at være aldeles urimeligt i relation til alle disse små erhvervsdrivende, der er tale om.

(Kort bemærkning).

Bach (FP):

Det skal kun blive en kort kommentar til hr. Kurt Hansen, som sagde fra talerstolen her, at de selvstændige bestemmer selv, hvornår de vil være arbejdsløse. Jeg synes, det er en grov beskyldning; det må jo være imod bedre vidende. Alle ved jo, at der er ingen af de selvstændige, der ønsker at blive arbejdsløse, før de er ruineret. Jeg tror, at hvis han tog og satte sig ind i fremskridtspartiets program, kunne han nok finde svaret på det, han slyngede ud her fra talerstolen.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

Jeg går trods alt ikke så langt, at jeg vil underkende de små erhvervsdrivendes mulighed for til enhver tid at se, hvad der er mest givtigt, og hvad der ikke er mest givtigt. Naturligvis er der da ikke nogen, uanset om de er erhvervsdrivende, direktører eller arbejdere, eller hvad de måtte være, der er så tåbelige, at de lader geschæften køre helt i bund, fremfor at afvikle den på de betingelser, der her er tale om — uanset hvad der står i fremskridtspartiets program.

Ninn-Hansen (KF):

De to forslag er jo en invitation til os andre. Stort mere kan de ikke være, for de er jo ikke udformet på en sådan måde, at de umiddelbart kan vedtages. Men så vil vi også gerne vide, hvori invitationen består. De bemærkninger, der fremkom fra begge ordførere, synes jeg måske kan skabe lidt uklarhed, som jeg gerne vil have fjernet.

Når jeg sagde, at det radikale forslag måtte være en station på vejen til det endemål, som fremgår af centrum-demokraternes forslag, så skyldes det ikke alene mit eget ønske, men også udformningen. Jeg gør opmærksom på, at der i det radikale forslag står, at der skal fremsættes forslag om oprettelse af en arbejdsløshedskasse for selvstændige erhvervsdrivende og andre, for hvem der ikke i øjeblikket eksisterer nogen statsanerkendt arbejdsløshedskasse. Der kunne jo lige så godt have stået alle andre, for det er jo alle dem, der ikke i dag er i en statsanerkendt arbejdsløshedskasse. De radikale siger: nu laver vi én for alle andre. Det er det, der står i forslaget. Det er gan-

[Ninn-Hansen.]

skre vist en frivillig ordning, sådan har jeg forstået det, ikke en obligatorisk, men jeg kunne da ikke tænke mig, at man vil have én del af kasserne med besværlige overflytningsregler osv., som vi i øjeblikket har for de faglige organisationer, og så en anden stor arbejdsløshedskasse omfattende alle andre, hvor vi ikke har de problemer. Derfor kan jeg ikke se andet, end at der så må ske en sammensmeltning. Men på det punkt er der måske en lille uklarhed hos centrumdemokraterne.

Derfor vil jeg gerne stille spørgsmålet: er det centrumdemokraternes opfattelse, at denne arbejdsløshedskasse, som skal gælde for alle, skal være en frivillig eller en obligatorisk arbejdsløshedskasse?

Jørgen Jensen (DKP):

Til den lille diskussion om, hvorvidt man selv kunne bestemme, om man blev arbejdsløs, har jeg en bemærkning, idet jeg nævnte det samme i mit indlæg. Det, jeg sagde, var: hvorledes vil man sikre kontrollen med de selvstændige erhvervsdrivende, hvis de bliver ledige, altså hvis de går fallit? Hvad er årsagen til ledigheden? I dag har vi en ledighedserklæring for de arbejdsløse, som de skal underskrive, og hvis det er selvforskyldt, kan de ikke få understøttelse. Hvad ligger der i ordet selvforskyldt? Det er, hvis man kommer for sent, det er, hvis man drikker på arbejdspladsen, det er, hvis man efter arbejdsgiverens opfattelse ødelægger eller misbruger de muligheder, man har på arbejdspladsen. Ja men alt dette, kunne det ikke i og for sig hægtes på en selvstændig erhvervsdrivende? Hvis man ikke passer sin forretning og den går nedenunder og hjem, er det så selvforskyldt, eller er det noget udefra kommende? Derfor var det, jeg sagde, at administrativt bliver det umuligt for de selvstændige erhvervsdrivende at sikre den samme kontrol, som man kræver af lønmodtagerne.

Bach (FP):

Jeg opfattede også hr. Jørgen Jensens udtalelse om det selvforskyldte. Der kunne jo også ligge det i det, at det var politisk bestemt, at de små erhvervsdrivende nu må lukke butikken. Det er det, der ligger i ordet, og det behøver jo ikke at være selvforskyldt, når det er politisk bestemt med alle de love og paragraffer og uforståelige ordninger, der bliver trukket ned over ørerne på de små erhvervsdrivende. Jeg tror ikke, der er nogen, der lukker, før de er totalt ruineret. Det er min erfaring.

skyldt, når det er politisk bestemt med alle de love og paragraffer og uforståelige ordninger, der bliver trukket ned over ørerne på de små erhvervsdrivende. Jeg tror ikke, der er nogen, der lukker, før de er totalt ruineret. Det er min erfaring.

Ingomar Petersen (RV):

Jeg vil gerne sige til hr. Ninn-Hansen, at dette er jo et forslag til en folketingsbeslutning, det er ikke et endeligt lovforslag, og det, det har drejet sig om for os, er at få den principielle, store tilslutning i dette ting til, at nu skal vi have disse problemer løst. Så må vi under udvalgsarbejdet drøfte, hvordan de mest praktisk kan lade sig løse. Om man kan lave en fælles arbejdsløshedskasse, som de selvstændigt erhvervsdrivende, så længe de ikke er kommet over i andet arbejde, kan være i — og andre også, for vi skulle gerne nå frem til at få løst problemerne således, at ingen i dette land, som ønsker at være arbejdsløshedsforsikret, ikke kan blive det.

Vi har problemer i dag bl. a. med uddelejerne inden for brugsforeningerne. De står faktisk i den situation, at de i hvert tilfælde ikke en bloc har mulighed for at blive optaget i en eller anden arbejdsløshedskasse. De er, kan man sige, ikke selvstændigt erhvervsdrivende, de er sådan noget midt imellem. Det primære må være, at ikke kun 40 pct. af arbejdstagerne i dette land har den fordel og den sikkerhed at være i en arbejdsløshedskasse, hvor det offentlige, staten, skatteyderne betaler langt den største del af understøttelsen. Alle de andre mennesker er med til over deres skattebillet at betale dette, og det må være rimeligt, det må være en retfærdighedshandling, at alle har muligheden for at blive arbejdsløshedsforsikret, hvis de selv ønsker det.

Formen og hvordan og hvorledes vi får klaret det, om det kan klares med én kasse, eller det kan klares med nogle flere, det må vi se nærmere på i udvalget. Det vigtigste må være, at vi får lavet noget, som teknisk kan fungere godt, og som ikke giver for meget administration.

Tønnesen (CD):

Som der blev sagt indledningsvis, er det vort ønske, at de mennesker, som i dag er afskåret fra at blive arbejdsløshedsforsikret

[Tønnesen.]

— der er tale om brudte skæbner — skal have en mulighed for det.

Der blev stillet et direkte spørgsmål til mig fra hr. Ninn-Hansens side om frivillighed eller ikke. Jeg vil gerne oplyse, at vi sætter naturligvis frivilligheden i højsædet.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen (KF):

Jeg takker for begge svar, for jeg synes, de klargjorde noget i forbindelse med forslagene. Specialt takker jeg for hr. Tønnesens sidste svar om at sætte frivilligheden i højsædet, når det drejer sig om arbejdsløsheds-kasser. Jeg tror, det vil hjælpe på vejen til langt større overensstemmelse imellem os, når det drejer sig om organisationsfriheden, og derfor takker jeg i særlig grad for den udtalelse. Der har jo været lidt problemer imellem os, men jeg kan se, at de nu er overvundet, for vi andre lægger jo også vægt på frivilligheden netop i den forbindelse.

Jeg forstår efter hr. Ingomar Petersens udtalelser, at jeg har forstået forslaget ganske rigtigt, at det er alle andre end dem, der nu er medlemmer af en statsanerkendt arbejdsløshedsforsikring, der skal kunne opnå et sådant medlemskab. Så kan jeg altså heller ikke se ret stor forskel på de to forslag. Centrum-demokraterne siger: vi skal have en arbejdsløshedskasse for alle, mens det radikale venstre siger: alle skal kunne arbejdsløshedsforsikres. Jeg tror, det fører til samme resultat.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Jeg tror, man kan slå fast, at det problem, der ligger, det er det, vi har taget op, det er problemet for de selvstændigt erhvervsdrivende. Der er i øvrigt arbejdsløsheds-kasser, som stort set dækker alle andre faglige områder, hvor man altså har mulighed for at blive forsikret, hvis man selv ønsker det.

Må jeg bare knytte et par enkelte bemærkninger til det, man var inde på fra hr. Jørgen Jønsens side og hr. Kurt Hansens side om de selvstændige, der selv kan bestemme, når de vil være arbejdsløse. Jeg er godt klar over at der ligger et problem dér. Det, vi har oplevet alene gennem det sidste års tid, er jo, at adskillige hundrede så sandelig ikke selv har kunnet bestemme, om de

ville være arbejdsløse eller ej, fordi man simpelt hen på grund af den særlige situation, den krisesituation, vi står i, har måttet dreje nøglen om, så de er kommet ud i arbejdsløshed.

Jeg er meget vel klar over, at der er forbundet mange problemer med at løse forsikringsforholdene for disse grupper, og det er baggrunden for, at vi i foråret blev enige om, at et særligt sagkyndigt udvalg måtte se på disse ting. Det er klart, at det må forudsætte særlige karenstidsregler, som man også har gennemført i Sverige. Det må forudsætte særlige kontrolregler. Det må også være sådan, at i det øjeblik man ophører med sin virksomhed, er arbejdsløs for en periode, får understøttelse og derefter får arbejde inden for et andet område, så man automatisk i overensstemmelse med de regler, der i øvrigt gælder, overflyttes til den kasse, der dækker det pågældende område. Det skulle kunne ske enkelt og smertefrit, og jeg kan ikke se, at det volder uovervindelige problemer.

Jeg tror ikke, det er noget, vi kan klare i arbejdsmarkedsudvalget at løse alle disse problemer, og jeg har da også forstået, at man har været enige om, at det særligt sagkyndige udvalg, hvor arbejdsløsheds-kasserne, fagbevægelsen og arbejdsgerverne er repræsenteret, må være dem, der søger at finde frem til en løsning, som vi så på et senere tidspunkt her kan tage stilling til. Det er i og for sig ikke særlig frugtbart på nuværende tidspunkt at forsøge at finde ud af, hvordan det skal kunne lade sig gøre. Når vi har nedsat et udvalg til at finde ud af det, må det vel også være rimeligt, at vi afventer dette udvalgs arbejde.

Jeg har også forstået på hr. Ingomar Petersen, at man vil afvente udvalgsarbejdet. Han spurgte: hvornår kan dette udvalgsarbejde afsluttes? Nu er det jo ikke så længe siden, at det er kommet i gang, og hvornår det samlede udvalgsarbejde kan afsluttes, kan jeg umuligt sige noget om i dag, men hr. Ingomar Petersen ved jo, som andre ved det, at det første punkt i det kommissorium, udvalget har fået, er spørgsmålet om at komme med forslag til, på hvilken måde vi kan løse problemerne for de selvstændigt erhvervsdrivende, og jeg regner derfor med, at vi, som vi også har været enige om at tilstræbe, inden så forfærdelig lang tid kan få

[Arbejdsministeren.]

en indstilling fra udvalget, specielt omkring dette problem.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

Når jeg har talt om, at de selvstændige erhvervsdrivende havde mulighed for selv at bestemme, så er der ikke tale om, at de selv kan bestemme, om de vil være arbejdsløse. Jeg har også, som jeg gav udtryk for i mit indlæg, været opmærksom på, at naturligvis er der mange af de mindre selvstændigt erhvervsdrivende, der bliver nødt til at afvikle deres forretning, dels på grund af, at det kapitalistiske system er inde i en dynamisk udvikling, at produktionen hele tiden skifter fremtrædelsesformer, dels på grund af, at der er en dybtgående krise i hele den kapitalistiske verden. Der skal ske en udrensesproces af denne ikke profitable del af erhvervslivet. Det er sådan set en meget naturlig proces, der sker. Men det, som de selvstændigt erhvervsdrivende har mulighed for selv at bestemme, det er i en vis udstrækning, hvornår de vil være arbejdsløse. De har en mulighed for at vurdere, hvordan udviklingen vil gå inden for den branche, som de driver erhverv inden for, og de kan på den baggrund hoppe ud af deres erhvervsforhold med en god klat skillinger på lommen. Det er det, der er problemet, det er det, vi ikke vil være med til. Det skal ikke være sådan, at man med en tegnebog så fed, som jeg ved ikke hvad, har mulighed for at hoppe lige over i en statsanerkendt arbejdsløshedskasse.

(Kort bemærkning).

Ingomar Petersen (RV):

Jeg vil gerne bekræfte over for arbejdsministeren, at naturligvis ser vi udvalgsarbejdet gjort færdig, inden vi kan komme ind i detailforhandlingerne. Jeg forstod på ministeren, at ministeren ville foranledige, at dette udvalgsarbejde snarest blev afsluttet, således at ministeren var indstillet på at fremkomme med et lovforslag i denne samling, hvilket det er mit indtryk af debatten i dag at et stort flertal i folketinget har ønsket.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagernes overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. [af Gert Petersen m. fl.]

(Lovforslag nr. 28. Fremsat 16/10 75).

Formanden:

Sammen med denne sag foretages den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om bedre kår for de arbejdsledige [af Jørgen Jensen m. fl.]

(Andre selvstændige forslag nr. X. Fremsat 15/10 75).

Forslagene sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

De to foreliggende forslag, forslaget fra SF og forslaget fra DKP angående bedre kår for de arbejdsledige, svarer i det store og hele til forslag, som de to partier tidligere har fremsat her i tinget, idet dog enkelte nye ting er kommet med. Også her må jeg henvise til, at det i arbejdsmarkedsudvalgets betænkning i sidste folketingsår vedrørende et regeringsforslag til ændringer i arbejdsløshedsloven blev udtalt, at jeg har givet tilsagn om at gennemføre et udvalgsarbejde, hvorunder arbejdsløshedsforsikringen kan ansues på et bredere grundlag, end det har været muligt i de senere år, som det blev nævnt i betænkningen.

Jeg kan gentage her, at dette udvalg er nedsat, og at udvalget ifølge kommissoriet bl. a. vil behandle to af de punkter, som omhandles i de foreliggende forslag her, nemlig begrænsningen i nyuddannedes dagpengeret, dvs. den såkaldte 180 dages re-